

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

факультет цивільного захисту

кафедра управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Світові практики у сфері цивільного захисту»

(назва навчальної дисципліни)

вибіркова

(обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)

за освітньо-науковою програмою «Цивільний захист»

підготовки доктора філософії

у галузі знань 26 «Цивільна безпека»

за спеціальністю 263 «Цивільна безпека»

Рекомендовано кафедрою управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту на 2023-2024 навчальний рік.

Протокол від «10» серпня 2023 року
№ 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни «Світові практики у сфері цивільного захисту»

2023 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Світові практики у сфері цивільного захисту» сприяють формуванню теоретичних знань з питань державного регулювання процесів пов'язаних з цивільним захистом населення і територій від надзвичайних ситуацій різноманітного походження та практичних навичок які необхідні керівникові служби цивільного захисту для рішення організаційно-управлінських задач в рамках функціонування державної системи цивільного захисту з урахуванням досвіду країн Європи.

Формуванню у здобувачів вищої освіти необхідного в їхній подальшій діяльності рівня знань та умінь щодо міжнародного досвіду застосовування механізмів державного регулювання цивільного захисту, основних положень та європейських практик їх використання у сфері управління цивільним захистом.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Ященко Олександр Анатолійович, заступник начальника кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту факультету цивільного захисту, кандидат економічних наук, доцент
Контактна інформація	м. Харків, вул. Баварська, 7, кабінет начальника кафедри
E-mail	kafedra_uodscz@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	цивільна захист ; пожежна безпека; національна безпека; державне управління ; економіка національної безпеки України; управління органів та підрозділів ДСНС; управління закладами вищої освіти ДСНС; кадрова політика human resources management, HRM
Професійні здібності	https://scholar.google.ru/citations?hl=ru&user=aiNdtewAAAAJ https://orcid.org/0000-0001-7129-389X https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57208651172
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Участь у науково-дослідних роботах, публікація результатів наукових досліджень у вітчизняних та зарубіжних виданнях, зокрема у виданнях, що включені до науково-метричної бази Scopus

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щопонеділка з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 901. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета викладання дисципліни:

Метою викладання навчальної дисципліни «Світові практики у сфері цивільного захисту» є формування у слухачів теоретичних знань з питань державного регулювання процесів пов'язаних з цивільним захистом населення і територій від надзвичайних ситуацій різноманітного походження та практичних навичок які необхідні керівникові служби цивільного захисту для рішення організаційно-управлінських задач в рамках функціонування державної системи цивільного захисту з урахуванням досвіду країн Європи.

Основні завдання вивчення дисципліни:

Основними завданнями вивчення дисципліни «Світові практики у сфері цивільного захисту» є формування у здобувачів вищої освіти необхідного в їхній подальшій діяльності рівня знань та умінь щодо міжнародного досвіду застосовування механізмів державного регулювання цивільного захисту, основних положень та європейських практик їх використання у сфері управління цивільним захистом.

Після вивчення навчальної дисципліни «Світові практики у сфері цивільного захисту» здобувачі вищої освіти повинні набути та отримати знання:

- нормативно-правове забезпечення у сфері цивільного захисту країн Європейського союзу;
- стратегію державної політики у сфері цивільного захисту Європи;
- організацію управління, взаємодії та координації дій між центральними і місцевими органами виконавчої влади під час виникнення НС в країнах Європи;
- порядок організації функціонування органів управління ЦЗ, аварійних рятувальних служб та підрозділів країн Європейського союзу;
- організацію планування заходів щодо запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного, техногенного та військового характеру в країнах Європи;.

комунікація:

- здійснювати взаємозв'язок суб'єктів з метою передавання інформації, узгодження дій, спільної діяльності.

Результати навчання:

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти очна (денна, вечірня)
Статус дисципліни	вибіркова
Рік підготовки	3
Семестр	5-й
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	2
- загальна кількість годин	90
Розподіл часу за навчальним планом:	
- лекції (годин)	20
- практичні заняття (годин)	-
- семінарські заняття (годин)	24
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-
- інші види занять (годин)	-
- самостійна робота (годин)	46
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	-
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	Диференційний залік

Передумови для вивчення дисципліни

Наявність освітнього ступеня магістра, вивчення наступних навчальних дисциплін:

Пререквізити: «Академічна іноземна мова».

Постреквізити: «Моделювання у сфері цивільного захисту», виконання та захист дисертаційної роботи.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Цивільний захист» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Дисциплінарні результати навчання	ДРН
узагальнювати, критично мислити й аналізувати явища та проблеми, які вивчаються, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах загальнонаукової методології з урахуванням досвіду світових практик у сфері цивільного захисту	ДРН 1
визначити проблеми і шляхи їх вирішення у сфері професійної діяльності. Розробляти організаційні і практичні заходи пов'язані з моніторингом, прогнозуванням, попередженням, локалізацією і ліквідацією, а також мінімізацією наслідків надзвичайних ситуацій з урахуванням досвіду світових практик.	ДРН 2

- очікувані компетентності з дисципліни:

здатність продукувати і обґрунтовувати нові перспективні ідеї, приймати обґрунтовані рішення у сфері цивільної безпеки.	ДК
---	----

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1.

Тема 1.1 Історія розвитку цивільного захисту провідних країн світу. Основні віхи історії розвитку цивільного захисту, їх особливості, тенденції, порівняльний аналіз.

Тема 1.2 Законодавча та нормативно-правова база щодо сфери ЦЗ в світовій практиці. Закони, постанови, розпорядження, положення тощо. Сучасний стан законодавчої бази, перспективи її розвитку проекти нових документів.

Тема 1.3 Державна політика у сфері цивільного захисту країн Європейського союзу та світу. Стратегія і політика держав західної Європи щодо вдосконалення і підвищення надійності функціонування системи цивільного захисту Європейського союзу. Мета, принципи і завдання цивільного захисту держав західної Європи. Євроінтеграція цивільного захисту в Україні, пріоритети розвитку, проблеми та шляхи їх вирішення. Система цивільного захисту, як гарант безпеки Європейського союзу.

Тема 1.4 Загальні підходи до побудови структури системи цивільного захисту Європейського союзу. Структури систем цивільного захисту і їх підсистеми країн західної Європи. Порядок створення підсистем та

організація їх діяльності. Система цивільного захисту та органи управління.

Тема 1.5 Склад і структура спеціальних уповноважених центральних органів виконавчої влади з питань цивільного захисту країн Європейського союзу та їх завдання. Урядові органи державного нагляду у сфері цивільного

захисту країн Європи, повноваження та відповідальність. Органи оперативного реагування на НС, організація оперативного управління під час виникнення НС, регіональні і місцеві органи управління службами цивільного захисту країн Європейського союзу – сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС країн Європейського союзу. Завдання місцевих органів влади у сфері цивільного захисту структура управління. правове регулювання функціонування місцевих органів влади і органів місцевого самоврядування щодо питань ЦЗ країн західної Європи.

МОДУЛЬ 2.

Тема 2.1 Види, класифікація АРС, порядок їх створення і організація діяльності в країнах західної Європи. Склад сил і засобів підсистем та їх місцевих ланок. Порядок їх утворення, формування та організація функціонування відповідно до специфіки діяльності в країнах Євросоюзу. Залучення сил цивільного захисту до ліквідації НС, керівництво аварійно-рятувальними роботами в країнах Євросоюзу.

Тема 2.2 Взаємодія – як складна динамічна система. Умови успішного функціонування системи, розподіл повноважень у сфері ЦЗ в країнах західної Європи. Роль і місце спеціально уповноважених центральних і місцевих органів виконавчої влади ЦЗ у налагоджуванні і відпрацьованні механізму взаємодії сил і засобів цивільного захисту у різних рамках функціонування системи цивільного захисту в країнах Європи. Теорія і практика взаємодії.

Тема 2.3 Координація як механізм і форма управління сферою цивільного захисту в Європейському союзі. Повноваження щодо здійснення функцій з координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері ЦЗ в країнах Європейського союзу. Роль і місце спеціального центрального органу виконавчої влади з питань ЦЗ в забезпеченні координації дій органів виконавчої влади під час ліквідації НС.

Тема 2.4 Добровільні пожежні організації. Добровільні пожежні організації у системах цивільного захисту зарубіжних країн у контексті завдань органів публічної влади у сфері національної безпеки

Тема 2.5. Загальний стан збройних сил провідних країн світу. Загальний стан збройних сил провідних країн світу та суміжних держав, напрямки їх реформування та розвитку Модернізація системи цивільного захисту

України. Модернізація системи цивільного захисту в контексті Європейської інтеграції

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна форма					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота	
5- й семестр						
Модуль 1						
Тема 1.1 Історія розвитку цивільного захисту провідних країн світу.	10	2			8	
Тема 1.2 Законодавча та нормативно - правова база щодо сфери ЦЗ в світовій практиці.	10	2			8	
Тема 1.3 Державна політика у сфері цивільного захисту країн Європейського союзу та світу.	10	2			8	
Тема 1.4 Загальні підходи до побудови структури системи цивільного захисту Європейського союзу	8	-			8	

Тема 1.5 Склад і структура спеціальних уповноважених центральних органів виконавчої влади з питань цивільного захисту країн Європейського союзу та їх завдання. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС країн Європейського союзу.	10	-	2		8	
Разом за модулем 1	48	6	2		40	-
Тема 2.1 Види, класифікація АРС, порядок їх створення і організація діяльності в країнах західної Європи	10	2			8	
Тема 2.2 Взаємодія – як складна динамічна система.	10	2			8	
Тема 2.3 Координація як механізм і форма управління сферою цивільного захисту в Європейському союзі	10				10	
Тема 2.4 Добровільні пожежні організації.	10				10	
Тема 2.5. Загальні	2		2			

й стан збройних сил провідних країн світу Модернізація системи цивільного захисту України						
Разом за модулем 2	42	4	2		36	–
Разом	90	10	4	–	76	–

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

МН1. Словесні методи навчання (спонукають здобувачів до створення в уяві певного образу, приведення попередніх знань до усвідомлення нових явищ та понять).

МН2. Практичні методи навчання (сприяють формуванню вмінь і навичок, логічному завершенню ланки пізнавального процесу стосовно конкретної теми або розділу).

МН3. Наочні методи навчання (передбачають демонстрацію, ілюстрацію та спостереження (сприймання процесів без втручання у ці процеси)).

МН4. Робота з навчально-методичною літературою та відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання.

МН5. Самостійна робота (спрямована на використання набутих знань при розв'язанні програмних завдань).

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційний залік

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно

50–54	E	незадовільно
35–49	FX	
0–34	F	

Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Види навчальних занять		Кількість навчальних занять	Максимальний бал за вид навчального заняття	Сумарна максимальна кількість балів за видами навчальних занять
I. Поточний контроль				
Модуль 1	лекції	5	–	–
	практичні заняття	1	2	2
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт (модульний контроль)	1	28	30
Разом за модуль 1				30
Модуль 2	лекції	5	–	–
	практичні заняття	1	2	2-
	за результатами виконання контрольних (модульних) робіт (модульний контроль)	1	28	30
Разом за модуль 2				30
Разом за поточний контроль				60
II. Підсумковий контроль (екзамен)				40
Разом за всі види навчальних занять та контрольні заходи				100

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

2 бал – питання розкрито в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни;

1 бал - питання розкрито в не повному обсязі, відповідь не достатньо вірна, не наведено аргументацію, не використовуються професійні терміни

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Модульний контроль 1.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт:

20 балів – вірно розкриті питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

16-19 балів – вірно розкриті питання, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

10-15 балів – надано відповідь на одне питання;

1-9 балів – надано неповна відповідь на одне питання;

0 балів – відповідь відсутня.

Модульний контроль 2.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт:

16 балів – вірно розкриті питання з дотриманням всіх вимог до виконання;

10-15 балів – вірно розкриті питання, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;

6-9 балів – надано відповідь на одне питання;

1-5 балів – надано неповна відповідь на одне питання;

0 балів – відповідь відсутня.

Модуль 1

1. Історія розвитку цивільного захисту провідних країн світу
2. Основні віхи історії розвитку цивільного захисту, їх особливості, тенденції, порівняльний аналіз.
3. Законодавча та нормативно-правова база щодо сфери ЦЗ в світовій практиці. Закони, постанови, розпорядження, положення тощо.
4. Сучасний стан законодавчої бази, перспективи її розвитку проекти нових документів.
5. Державна політика у сфері цивільного захисту країн Європейського союзу та світу.
6. Стратегія і політика держав західної Європи щодо вдосконалення і підвищення надійності функціонування системи цивільного захисту Європейського союзу.
7. Мета, принципи і завдання цивільного захисту держав західної Європи.
8. Євроінтеграція цивільного захисту в Україні, пріоритети розвитку, проблеми та шляхи їх вирішення .
9. Система цивільного захисту, як гарант безпеки Європейського союзу.
10. Загальні підходи до побудови структури системи цивільного захисту Європейського союзу.
11. Структури систем цивільного захисту і їх підсистеми країн західної Європи.
10. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності.
11. Система цивільного захисту та органи управління.
12. Склад і структура спеціальних уповноважених центральних органів виконавчої влади з питань цивільного захисту країн Європейського союзу та їх завдання.
13. Урядові органи державного нагляду у сфері цивільного захисту країн Європи, повноваження та відповідальність.
14. Органи оперативного реагування на НС, організація оперативного управління під час виникнення НС, регіональні і місцеві органи управління службами цивільного захисту країн Європейського союзу – сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення.
15. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС країн Європейського союзу.
16. Завдання місцевих органів влади у сфері цивільного захисту структура управління. правове регулювання функціонування місцевих органів влади і органів місцевого самоврядування щодо питань ЦЗ країн західної Європи.
17. Загальні підходи до побудови структури системи цивільного захисту Європейського союзу.
18. Структури систем цивільного захисту і їх підсистеми країн західної Європи.
19. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності.
20. Система цивільного захисту та органи управління.

21. Склад і структура спеціальних уповноважених центральних органів виконавчої влади з питань цивільного захисту країн Європейського союзу та їх завдання.
22. Урядові органи державного нагляду у сфері цивільного захисту країн Європи, повноваження та відповідальність.
23. Органи оперативного реагування на НС, організація оперативного управління під час виникнення НС, регіональні і місцеві органи управління службами цивільного захисту країн Європейського союзу— сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення
24. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС країн Європейського союзу.
25. Завдання місцевих органів влади у сфері цивільного захисту структура управління. правове регулювання функціонування місцевих органів влади і органів місцевого самоврядування щодо питань ЦЗ країн західної Європи

Модуль № 2:

1. Види, класифікація АРС, порядок їх створення і організація діяльності в країнах західної Європи.
2. Склад сил і засобів підсистем та їх місцевих ланок.
3. Порядок їх утворення, формування та організація функціонування відповідно до специфіки діяльності в країнах Євросоюзу.
4. Залучення сил цивільного захисту до ліквідації НС, керівництво аварійно-рятувальними роботами в країнах Євросоюзу.
5. Взаємодія—як складна динамічна система.
6. Умови успішного функціонування системи, розподіл повноважень у сфері ЦЗ в країнах західної Європи.
7. Роль і місце спеціально уповноважених центральних і місцевих органів виконавчої влади ЦЗ у налагоджуванні і відпрацьованні механізму взаємодії сил і засобів цивільного захисту у різних рамках функціонування системи цивільного захисту в країнах Європи.
8. Теорія і практика взаємодії.
9. Координація як механізм і форма управління сферою цивільного захисту в Європейському союзі.
10. Повноваження щодо здійснення функцій з координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері ЦЗ в країнах Європейського союзу.
11. Роль і місце спеціального центрального органу виконавчої влади з питань ЦЗ в забезпеченні координації дій органів виконавчої влади під час ліквідації НС.
12. Добровільні пожежні організації у системах цивільного захисту зарубіжних країн у контексті завдань органів публічної влади у сфері національної безпеки
13. Загальний стан збройних сил провідних країн світу та суміжних держав, напрями їх реформування та розвитку

14. Модернізація системи цивільного захисту в контексті європейської інтеграції України, напрямки співпраці у реалізації європейської політики у сфері цивільного захисту.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі екзамену.

Кожен варіант контрольної роботи складається з двох теоретичних питань. Теоретичне питання оцінюється за повнотою відповіді.

Критерії оцінювання знань здобувачів на диференційному заліку (оцінюється від 0 до 10 балів):

10-9 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання, з повним дотриманням вимог до виконання;

8-7 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. При наданні відповіді на

деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

6-5 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому

окремі суттєві неточності та помилки;

4-3 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом.

Недостатньо розкриті зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

2-1 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичного питання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Історія розвитку цивільного захисту провідних країн світу
2. Основні віхи історії розвитку цивільного захисту, їх особливості, тенденції, порівняльний аналіз.
3. Законодавча та нормативно-правова база щодо сфери ЦЗ в світовій практиці. Закони, постанови, розпорядження, положення тощо.
4. Сучасний стан законодавчої бази, перспективи її розвитку проекти нових документів.
5. Державна політика у сфері цивільного захисту країн Європейського союзу та світу.
6. Стратегія політика держав західної Європи щодо вдосконалення і підвищення надійності функціонування системи цивільного захисту

Європейського союзу.

7. Мета, принципи і завдання цивільного захисту держав західної Європи.

8. Євроінтеграція цивільного захисту в Україні, пріоритети розвитку, проблеми та шляхи їх вирішення .

9. Система цивільного захисту, як гарант безпеки Європейського союзу.

10. Загальні підходи до побудови структури системи цивільного захисту Європейського союзу.

11. Структури систем цивільного захисту і їх підсистеми країн західної Європи.

10. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності.

11. Система цивільного захисту та органи управління.

12. Склад і структура спеціальних уповноважених центральних органів

виконавчої влади з питань цивільного захисту країн Європейського союзу та їх завдання.

13. Урядові органи державного нагляду у сфері цивільного захисту країн Європи, повноваження та відповідальність.

14. Органи оперативного реагування на НС, організація оперативного

управління під час виникнення НС, регіональні і місцеві органи управління

службами цивільного захисту країн Європейського союзу – сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення.

15. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС країн Європейського союзу.

16. Завдання місцевих органів влади у сфері цивільного захисту структура управління. правове регулювання функціонування місцевих органів влади і органів місцевого самоврядування щодо питань ЦЗ країн західної Європи.

17. Загальні підходи до побудови структури системи цивільного захисту Європейського союзу.

18. Структури систем цивільного захисту і їх підсистеми країн західної Європи.

19. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності.

20. Система цивільного захисту та органи управління.

21. Склад і структура спеціальних уповноважених центральних органів виконавчої влади з питань цивільного захисту країн Європейського союзу та їх завдання.

22. Урядові органи державного нагляду у сфері цивільного захисту країн Європи, повноваження та відповідальність.

23. Органи оперативного реагування на НС, організація оперативного управління під час виникнення НС, регіональні і місцеві органи управління службами цивільного захисту країн Європейського союзу – сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення

24. Роль і місце органів виконавчої влади в забезпеченні захисту населення і територій від НС країн Європейського союзу.

25. Завдання місцевих органів влади у сфері цивільного захисту структура управління. правове регулювання функціонування місцевих органів влади і органів місцевого самоврядування щодо питань ЦЗ країн західної Європи

26. Види, класифікація АРС, порядок їх створення і організація діяльності в країнах західної Європи.

27. Склад сил і засобів підсистем та їх місцевих ланок.

28. Порядок їх утворення, формування та організація функціонування

відповідно до специфіки діяльності в країнах Євросоюзу.

29. Залучення сил цивільного захисту до ліквідації НС, керівництво аварійно-рятувальними роботами в країнах Євросоюзу.

30. Взаємодія – як складна динамічна система.

31. Умови успішного функціонування системи, розподіл повноважень у сфері ЦЗ в країнах західної Європи.

32. Роль і місце спеціально уповноважених центральних і місцевих органів виконавчої влади ЦЗ у налагоджуванні і відпрацьованні механізму взаємодії сил і засобів цивільного захисту у різних рамках функціонування системи цивільного захисту в країнах Європи.

33. Теорія і практика взаємодії.

34. Координація як механізм і форма управління сферою цивільного захисту в Європейському союзі.

35. Повноваження щодо здійснення функцій з координації діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування у сфері ЦЗ в країнах Європейського союзу.

36. Роль і місце спеціального центрального органу виконавчої влади з питань ЦЗ в забезпеченні координації дій органів виконавчої влади під час ліквідації НС.

37. Добровільні пожежні організації у системах цивільного захисту зарубіжних країн у контексті завдань органів публічної влади у сфері національної безпеки

38. Загальний стан збройних сил провідних країн світу та суміжних держав, напрямки їх реформування та розвитку

39. Модернізація системи цивільного захисту в контексті європейської інтеграції України, напрямки співпраці у реалізації європейської політики у сфері цивільного захисту.

Підсумковий контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

40 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст усіх завдань з повним дотриманням вимог до виконання;

39-30 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст завдань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

29-20 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускає при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

19-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст завдань з допущенням при цьому суттєвих неточностей;

9-1 бал – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту завдань.

Політика викладання навчальної дисципліни:

– активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань

– недопустимість пропусків та запізнь на заняття;

– неприпустимість користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття без дозволу науково-педагогічного працівника;

– дотримання здобувачами вищої освіти політики доброчесності під час виконання модульних контрольних робіт та під час підсумкового контролю;

– виконання інших вимог, що не суперечать законодавству України та нормативним документам Університету.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Освітньо-наукова програма вищої освіти «Цивільний захист» підготовки доктора філософії зі спеціальності 263 «Цивільна безпека» галузь знань 26 «Цивільна безпека».

2. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. —1996. — № 30. — Ст. 141.

3. Кодекс цивільного захисту України.

4. ДСТУ 3891-99 Безпека у надзвичайних ситуаціях. Терміни та визначення основних понять.

5. Основи управління в органах і підрозділах МНС України. Навчальний посібник / За ред. канд. психол. наук, доцента В.П. Садкового. – Харків: УЦЗУ, 2009. – 367 с.

6. Міжнародне співробітництво з питань цивільного захисту [Електронний ресурс] // Національна доповідь про стан техногенної та

природної безпеки в Україні у 2011 році. — Режим доступу :
http://www.mns.gov.ua/files/prognoz/report/2011/6_8_2011.pdf.

7. European Outline Convention on Transfrontier Cooperation between territorial communities or authorities / Council of Europe, 1980. Ратифікована Україною 14 липня 1993 р. // Відомості Верховної Ради. — 1993. — № 36. — Ст. 370.

8. Конвенція про транскордонний вплив промислових аварій (Гельсінкі, 17 березня 1992 р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу :
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

9. Досвід роботи органів управління та сил Цивільної оборони України щодо ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру / Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. — К.: Чорнобильінтерінформ, 2002. — 103 с.

10. Спільна робота ДСНС України з організаціями системи ООН

11. Співробітництво з Європейською комісією [Електронний ресурс].

— Режим доступу : <http://www.mns.gov.ua/inter/coop/osce/main.ua.php?p=1>.

Допоміжна:

12. Комарницький В. М. Правовий режим зон надзвичайних екологічних ситуацій в Україні / В. М. Комарницький. — Луганськ : РВВ ЛАВС, 2002. — 150 с.

13. Конвенція про захист Чорного моря від забруднення [Електронний ресурс] // Протокол від 21.04.1992 р. — Режим доступу :
http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_065.

14. Договір між Урядом України та Урядом Республіки Польща про оперативне сповіщення про ядерні аварії, обмін інформацією та співробітництво у галузі ядерної безпеки і радіаційного захисту // Офіційний вісник України. — 2006. — № 39. — Ст. 2645.

15. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про оперативне сповіщення про ядерні аварії та обмін інформацією в галузі ядерної та радіаційної безпеки [Електронний ресурс]. — Режим доступу :
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

16. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Польща про співробітництво та взаємну допомогу в галузі попередження катастроф, стихійних лих, інших надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків : ратифіковано Законом України від 16 січня 2003 р. № 450-IV // Офіційний вісник України. — 2003. — № 7. — Ст. 274.

17. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Болгарія про оперативне сповіщення про ядерні аварії та співробітництво в галузі ядерної і радіаційної безпеки // Офіційний вісник України. — 2004. — № 2. — Том 2. — Ст. 113.

18. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Грецької Республіки про співробітництво в галузі попередження промислових аварій, стихійних лих та ліквідації їх наслідків: ратифіковано Законом України від 12 вересня 2002 р. № 153-IV // Офіційний вісник України. — 2002. — № 41. — Ст. 1901.
19. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Словацької Республіки про співробітництво і взаємну допомогу у разі виникнення надзвичайних ситуацій : ратифіковано Законом України від 26 грудня 2002 р. № 382-IV // Офіційний вісник України. — 2003. — № 3. — Ст. 68.
20. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Латвійської Республіки про співробітництво в галузі запобігання надзвичайним ситуаціям і ліквідації їхніх наслідків : подано на ратифікацію Постановою КМУ від 11 липня 2007 р. № 909 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
21. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Литовської Республіки про співробітництво і взаємну допомогу в галузі попередження надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків // Офіційний вісник України. — 2004. — № 31. — Ст. 2126.
22. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Угорської Республіки про співробітництво та надання взаємної допомоги в галузі попередження надзвичайних ситуацій та ліквідації їхніх наслідків : ратифіковано Законом України від 19 жовтня 1999 р. № 1163-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 50. — Ст. 440.
23. Прийняття законопроекту (реєстр. № 0081) Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Латвійської Республіки про співробітництво в галузі запобігання надзвичайним ситуаціям і ліквідації їх наслідків [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>.
24. Про надання допомоги у проведенні пошуково-рятувальних робіт у Республіці Індія, яка постраждала від землетрусу : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 січня 2001 р. № 20-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws>.
25. Циганкова Т. М. Міжнародні організації : [навч. посіб.] / Т. М. Циганкова, Т. Ф. Гордєєва — К. : КНЕУ, 2001. — [вид. 2-ге, перероб. і доп.]. — 340 с.
26. Сапон В. Зарубіжний досвід захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій / В. Сапон // Надзвичайна ситуація. — 2001. — № 9. — С. 34—36.
27. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки в Україні у 2005 році. — К. : Чорнобильінтерінформ, 2006. — 241 с.
28. Реагування на надзвичайні ситуації цивільного характеру [Електронний ресурс] // Сайт газети «Флот України». — Режим доступу: http://www.fleet.sebastopol.ua/index.php?article_to_view=911.
29. Спільна робота ДСНС України з організаціями системи ООН

30. Організаційні засади функціонування місцевого самоврядування в Україні : моногр. / [Ю. О. Куц, С. В. Болдирєв, А. Є. Тамм та ін. ; за заг. ред. Ю. О. Куца]. — Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ „Магістр”, 2004. — 180 с.
31. Рішення про Корпус сил Співдружності Незалежних Держав для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного 10 характеру (укр/рос) // Зібрання чинних міжнародних договорів України. — 2004. — № 4. (Книга 2). — ст. 1042.
32. Решение о Межгосударственной целевой программе развития Корпуса сил Содружества Независимых Государств для ликвидации последствий чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера на период до 2010 года [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=150922>.
33. Берлач А. І. Основи економічної безпеки : [навч. посіб.] / А. І. Берлач, Т. В. Філіпенко. — Донецьк : Донецький юридичний інститут ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2007. — 234 с.

Розробник:

Заступник начальника кафедри
управління та організації діяльності
у сфері цивільного захисту,
к.е.н., доцент

Олександр ЯЩЕНКО